

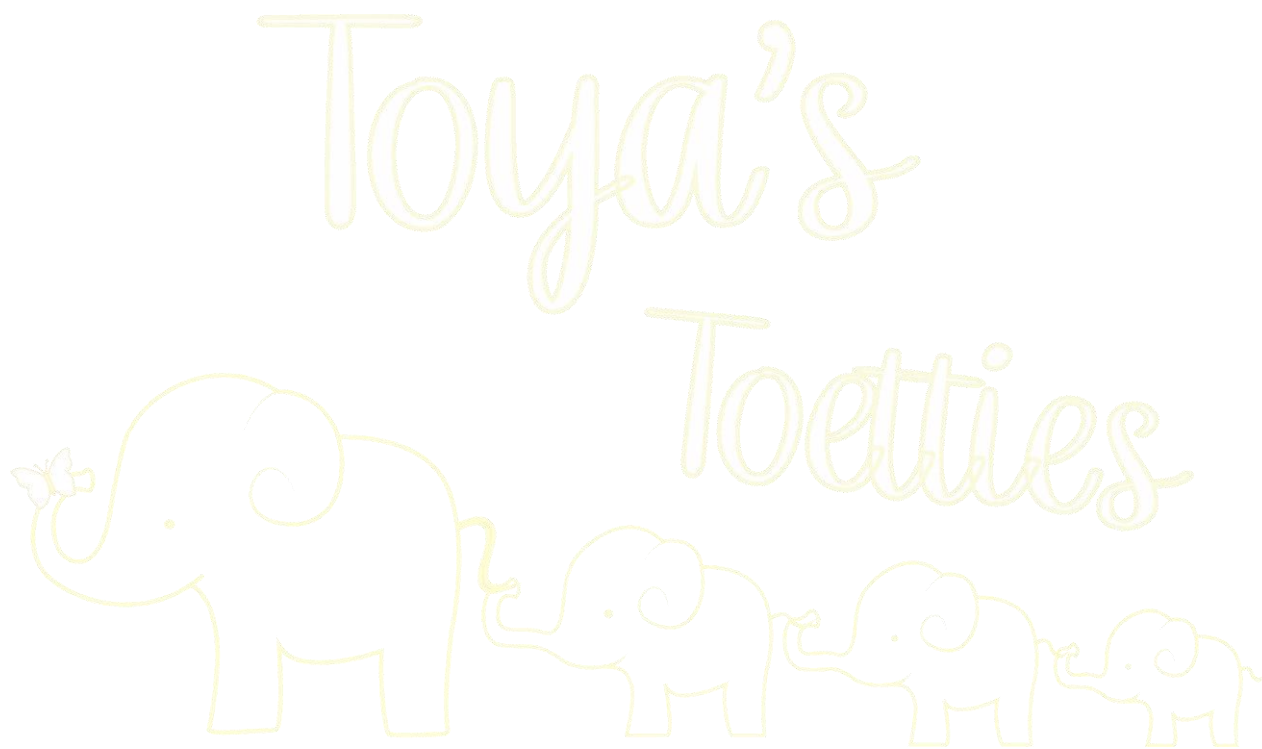
Pedagogisch beleid
Buitenschoolse opvang

Inhoudsopgave

1	<u>Informatie over de locatie</u>	3
1.1	<u>Inleiding</u>	3
1.2	<u>De stamgroep van de BSO</u>	3
1.3	<u>Ondersteuning van de beroepskrachten</u>	3
1.4	<u>De dagelijkse structuur</u>	3
1.5	<u>De oudercommissie</u>	5
1.6	<u>Medewerkers en stagiaires</u>	5
1.7	<u>Pedagogisch beleidsmedewerker/coach</u>	6
1.8	<u>Mentorschap</u>	Error! Bookmark not defined.
1.9	<u>Uitstapjes met de kinderen</u>	7
1.10	<u>Aanwezigheid medewerkers,3-uurs regeling</u>	7
2	<u>De pedagogische visie</u>	9
2.1	<u>De 4 pedagogische basisdoelen</u>	99
2.2	<u>Algemene uitgangspunten</u>	10
2.3	<u>De pedagogen die ten grondslag liggen aan de pedagogische visie</u>	11
	<u>Loris Malaguzzi:</u>	11
	<u>Aletha Solter:</u>	12
	<u>Rudolf Steiner:</u>	12
	<u>Thomas Gordon:</u>	112
3	<u>Het waarborgen van emotionele veiligheid</u>	1213
3.1	<u>Inleiding</u>	1213
3.2	<u>De aspecten van een emotioneel veilige situatie</u>	1213
3.3	<u>Wennen</u>	12
3.4	<u>Vertrouwen</u>	1314
3.5	<u>9 contactprincipes</u>	1314
3.6	<u>Onacceptabel gedrag</u>	1414
3.7	<u>De sfeer in de groep</u>	1516
3.8	<u>Contact met ouders en informatieoverdracht</u>	1516
4	<u>Het bieden van mogelijkheden voor kinderen tot ontwikkeling van de persoonlijke competentie</u>	1718
4.1	<u>Inleiding</u>	1718
4.2	<u>Het volgen van de ontwikkeling en het welbevinden van kinderen</u>	1718
4.3	<u>Ontwikkelen door spel</u>	1819
4.4	<u>Visie op speelmateriaal</u>	1819
4.5	<u>Wat bieden we aan?</u>	19
4.6	<u>Gebruik van radio, televisie, computer en tablets</u>	1920
5.	<u>Het bieden van mogelijkheden voor kinderen tot ontwikkeling van de sociale competentie</u>	2021
5.1	<u>Inleiding</u>	2021
5.2	<u>Contact met leeftijdgenootjes</u>	2021
5.3	<u>Conflicten met leeftijdgenootjes</u>	2021
5.4	<u>De groepsruimtes</u>	2122

6	Socialisatie; het overdragen van waarden en normen	2223
6.1	Inleiding.....	2223
6.2	Hoe we bijdragen aan de overdracht van normen en waarden.....	22
6.3	Het plaatsingsgesprek en de dagelijkse mondelinge communicatie	2324
	Bijlage 1. Stageprocedure BSO.....	2425
	Bijlage 2 Protocol Opvallend gedrag	2526
	Bijlage 4 vervoers protocol.....	28

1 Informatie over de locatie

1.1 Inleiding

BSO Toya's toetties is kleinschalig en huiselijk, omdat wij maar 1 buitenschoolse opvang groep hebben en 1 kinderdagverblijf groep. Wij hebben een klein team bestaand uit 3 medewerkers + de houder. Op verschillende dagen zijn er stagiaires aanwezig die bij ons leren en ons ondersteunen. Op dit moment hebben wij nog geen vaste inval krachten, dat zal in de loop van de tijd wel komen. De BSO kinderen delen een achterplaats met de kinderen van het kinderdagverblijf. Buiten hebben ze allerlei mogelijkheden om te ontwikkelen en te ontdekken, zo hebben wij een eigen moestuin. Die wij samen met de kinderen onderhouden, wij zullen daarvan natuurlijk ook lekker eten. Zo hebben wij ook een leuke buitenkeuken waar kinderen kunnen experimenteren met modder, water en zand. Genoeg ballen om samen een potje te voetballen, of samen met de baby's te spelen op het stukje kunstgras. De tuin is nog vol op in ontwikkeling, dus er zal de komende tijd nog hier en daar verandering in komen,

1.2 De stamgroep van de BSO

De BSO heeft één groep van 11 kinderen voor de leeftijd van 4 tot 13 jaar, afhankelijk van de kindratio per dag. We hebben plek voor maximaal 17 kinderen. In het BSO lokaal bevinden zich verschillende hoeken, waar de kinderen o.a. kunnen knutselen, lezen, bouwen en spelletjes kunnen spelen.

1.3 Ondersteuning van beroepskrachten.

De pedagogisch medewerkers worden op verschillende manieren ondersteund door andere volwassenen. Ten eerste is er de algemene ondersteuning (coaching op de werkvloer) van de pedagogisch coach dat is Theresie Tel.

Ten tweede is er de inhoudelijke ondersteuning door structurele deskundigheidsbevordering en werkbegeleiding. Jaarlijks volgen de medewerkers een (herhalings-)cursus kinder-EHBO en jaarlijks BHV-training.

De aandachtfunctionaris Montoya Corbijn die het aanspreekpunt is bij vermoedens van kindermishandeling volgt regelmatig een training op dit gebied. Alle medewerkers hebben zich ingeschreven voor de meldcode quiz. Ze krijgen elke woensdag een vraag via de mail, die ze moeten beantwoorden. Als ze die beantwoorden, krijgen ze het antwoord ook toegelicht.

Wanneer er 1 pedagogisch medewerker op de groep staat wordt er altijd geregeld dat er een achterwacht is voor het geval er een calamiteit is. Meestal is er in het gebouw of op het terrein nog een collega. Te allen tijde is de achterwacht op maximaal 15 min. rij-afstand van de locatie. Wanneer er meerdere pedagogisch medewerkers aanwezig zijn en er is een calamiteit, worden de medewerkers (en bij geen gehoor de houder) direct gewaarschuwd zodat er zo snel mogelijk ondersteuning geboden kan worden (zie ook noodplan)

1.4 De dagelijkse structuur

Pedagogisch medewerkers van Toya's Toetties halen de kinderen van school en brengen ze naar de BSO.

Kinderen worden te voet of met de bolderkar opgehaald.

Mochten de kinderen in 1 auto passen dan worden ze opgehaald met de auto en vervoerd in een goedgekeurd autozitje. Zie protocol vervoer bijlage 4.

Kinderen van de parelburcht worden elke dag om 14.30 uur uit school gehaald en op woensdag om 12.30 uur.

Kinderen van de kameleon-tweemaster worden op Maandag, Dinsdag, Donderdag om 14.45 uur uit school gehaald en op Woensdag en Vrijdag om 12.15 uur.

Kinderen van het Mozaiek worden van Maandag tot en met Vrijdag opgehaald om 14.15 uur
Kinderen van het Kompas worden elke dag om 14.20 uur opgehaald van school, behalve op woensdag dan worden ze om 12.20 uur opgehaald

We halen dus eerst met ze alle de kinderen op en dan gaan wij terug naar de BSO om te eten en drinken.

Hoe ziet de middag er vervolgens uit.

Lunch: wanneer kinderen tussen 12.00 uur & 12.30 uur uit school zijn krijgen ze bij ons een lunch bestaande uit tarwe brood, melk/karnemelk en evt. rauwe groente. Ze mogen zelf hun brood smeren. Wij nemen een moment stilte voor de kinderen die willen bidden.

Uit school: Direct uit school krijgen ze drinken (ranja of water) met fruit.

Aan het eind van de middag rond 15.30-16.00 uur krijgen ze nog een soepstengel, cracker of rijstwafel.

Als de kinderen hebben gegeten, ruimen wij gezamenlijk af. Daarna is er een mogelijkheid om buiten te spelen en een activiteit te ondernemen zoals binnen of buiten.

Vanaf 16.30 mogen kinderen worden opgehaald, deze tijd wordt gehanteerd zodat we ervoor nog een activiteit kunnen ondernemen.

Buitenspelen is gezond en fijn. De kinderen hebben gedurende de schooldag veel moeten zitten en geconcentreerd moeten werken. Het is fijn als ze kunnen rennen, vliegen en klimmen in de buitenlucht, vandaar dat we veel buiten spelen. We hebben onze eigen moestuin, die we onderhouden met de kinderen een buiten keuken waar ze met modder, water en zand kunnen spelen,

Tijdens vakanties of een studiedag ziet een dag op de BSO er zo uit:

- 7.00 tot 9.15 uur	inloop- vrijspelen
- 09.30 uur /10.00 uur	drink-eetmoment
- 11.30 uur	lunchen, wij nemen een moment stilte voor de kinderen die willen bidden.
- 12.15 uur/14.00 uur	activiteit
- 14.30 uur	drink - eetmoment
-15.00uur -16.00uur	activiteit
- 16.00 uur/16.30 uur	drink-eetmoment

Hierboven staat kort beschreven hoe onze dagindeling eruit ziet. Wij nemen voor elk moment en onderdeel rustig de tijd en ruimte om het met de kinderen te ondernemen. Wij zorgen ervoor dat de kinderen zich veilig en vertrouwd voelen op de groep. Door te overleggen en te bespreken wat wij gaan doen. De kinderen hebben ook inspraak over wat ze willen gaan doen.

1.5 De oudercommissie

De oudercommissie adviseert Toya's Toetties over het beleid ten aanzien van:

- de uitvoering van het bieden van verantwoorde kinderopvang
- voeding, pedagogische visie, veiligheid en gezondheid;
- openingstijden;
- spel- en ontwikkelingsactiviteiten;
- klachten en klachtenregeling;
- de prijs van kinderopvang.

De leden van de oudercommissie worden gekozen uit en door de ouders waarvan een kind door Toya's Toetties opgevangen wordt. In de praktijk zijn er meestal minder kandidaten dan zetels en worden de oudercommissieleden zonder verkiezingen benoemd. De bevoegdheden en facilitering (budget, ondersteuning) van de oudercommissie worden vastgelegd in een reglement.

De oudercommissie kan zelf bepalen hoe ze haar adviestaken uitvoert. Vaak gebeurt dat in bijeenkomsten, waarin de leden met elkaar en met de onderwerpen bespreken. Op dit moment hebben wij nog geen oudercommissie, wij proberen binnen 6 maanden een oudercommissie op te starten,

1.6 Medewerkers en stagiaires

De (pedagogisch) medewerkers beschikken over de juiste diploma's, volgens de wet- en regelgeving. Ook hebben alle medewerkers een VOG. Alle medewerkers hebben een EHBO & BHV-certificaat of volgen op korte termijn na indiensttreding een cursus om een geldig BHV-certificaat te behalen. Op dit moment hebben wij nog geen vaste invallers.

Bij de inzet van de pedagogisch medewerkers wordt er altijd gekeken naar de beroepskracht-kindratio. Hiervoor wordt de rekentool 1ratio.nl gebruikt.

Wanneer er stagiaires worden begeleid in de organisatie worden deze gekoppeld aan een "vaste stagebegeleider". De stagiaire wordt altijd boventallig ingezet. De taken die de stagiaires krijgen en de dingen die ze in de loop van hun stage leren, hangen deels af van hun leerjaar en de groei van de stagiaire. We werken met een stageprocedure die duidelijke taken en stappen omschrijft. Wanneer een stagiaire een taak onder de knie heeft, wordt deze afgetekend en kan ze zich richten op de volgende taak. We starten met de eenvoudige taken en ze worden steeds moeilijker of brengen meer verantwoordelijkheden met zich mee. Er staat geen tijdspad omschreven wanneer een taak onder de knie moet zijn. Dit is per stagiaire verschillend, de ene stagiaire gaat sneller door de taken heen dan de ander. Een stagiaire in haar laatste jaar, met meer ervaring zal alle stappen kunnen doorlopen (afhankelijk van inzet en groei). Een stagiaire in haar eerste jaar, zal langer doen over de eerste stappen en zal niet alle taken kunnen leren. In de stageprocedure worden ook de protocollen en beleidsdocumenten meegenomen, die de stagiaire moet lezen. Zie bijlage 1 voor de stageprocedure van de BSO.

BBL'ers

Een stagiaire van een BBL opleiding wordt binnen Toya's Toetties gezien als pedagogisch medewerker in opleiding en ontvangt daarbij dezelfde informatie als de gediplomeerde pedagogisch medewerkers. De houder stelt de mate waarin iemand formatief inzetbaar is als pedagogisch medewerker op de groep, vast op basis van informatie van de begeleider vanuit de opleiding en BBL-begeleider op de groep. (hiervoor wordt gebruik gemaakt van het formulier Ontwikkelingsplan BBL'er) Het gehele beleid aangaande BBL stageplekken staat beschreven in het beleid inzet BBL'er.

Toya's Toetties zorgt ervoor dat er niet meer BBL-ers zijn dan toegestaan volgens de CAO. Op dit moment hebben bij geen BBL-ers

1.7 Pedagogisch beleidsmedewerker/coach

Het is verplicht om binnen de organisatie een pedagogisch beleidsmedewerker/coach te hebben. Bij de BSO van Toya's Toetties is dit Theresia Tel, zij word extern in gehuurd.

De pedagogisch beleidmedewerker/coach heeft de volgende taken:

- Het implementeren van het pedagogisch beleid in de organisatie
- Het coachen van medewerkers op de werkvloer in het werken met de pedagogische visie
- Het ondersteunen van medewerkers wanneer ze pedagogische vragen hebben.
- Het voeren van coaching gesprekken (zowel op het pedagogisch als op het persoonlijke vlak)
- Het geven van werkbegeleidingen / trainingen over pedagogische onderwerpen
- Het leiden van intervisiegesprekken

Uren Pedagogische coaching en pedagogisch beleid 2025

Pedagogische coaching:

De pedagogisch coach is Theresia Tel, van Start Kinderopvang.

Het is verplicht om 10 uur per fte pedagogisch medewerkers per jaar aan pedagogische coaching in te zetten.

Het aantal verplichte uren pedagogische coaching wordt bepaald door het aantal fte aan pedagogisch medewerkers op peildatum 1-1-2025

Bij de dagopvang waren er op dat moment 2,9 fte pedagogisch medewerkers aan het werk (103 uur per week).

Bij de BSO waren er op dat moment 0,7 fte pedagogisch medewerkers aan het werk.

Het aantal pedagogische coachuren wordt daarmee voor de dagopvang 29 uur per jaar en voor de BSO is dit 25,2 per jaar.

Opgeteld moet binnen Toya's Toetties 54,2 uur aan pedagogische coaching, worden gedaan.

De uren worden evenredig verdeeld onder de groepen en medewerkers.

De coaching wordt gedaan door middel van individuele gesprekken, teambijeenkomsten en coaching on the job.

Beleidsuren:

Houder Montoya Corbijn is de pedagogisch beleidsmedewerker.

Het minimaal aantal uur wat besteed moet worden aan het maken, aanpassen en/of implementeren van het pedagogisch beleid is 50uur per jaar per LRK nummer.

Toya's Toetties heeft 2 LRK nummers, dus moet 100 uur aan beleid besteden per jaar.

Deze uren worden evenredig verdeeld onder de beide groepen (beide LRK-nummers)

1.8 Mentorschap

Elk kind heeft een mentor, tijdens het plaatsingsgesprek wordt aan de ouders verteld wie de mentor

is. Bij voorkeur doet de mentor dit plaatsingsgesprek ook zelf. Ouders kunnen te allen tijde nakijken wie hun mentor is via de ouderloginpagina op de app van KOVNET. Wanneer er een mentor vervangen moet worden, wordt dit persoonlijk aan ouders kenbaar gemaakt.

De mentor zorgt er voor dat belangrijke informatie over het kind of het gezin gedeeld wordt in het team. De mentor doet de oudergesprekken en de overdracht naar een volgende groep.

Elk kind wordt aan maximaal 3 vaste medewerkers gekoppeld (de zogenaamde vaste gezichten). Er wordt altijd één van de vaste gezichten ingepland, uitgezonderd overmacht-situaties bijvoorbeeld als er bij ziekte, verlof of vakantie echt geen mogelijkheid is om een vast gezicht in te plannen. We zorgen er dan wel voor dat het kind wel bekend is met één of meerdere pedagogisch medewerkers die dag. Elk kind heeft een mentor: een pedagogisch medewerker (een vast gezicht) die contactpersoon is voor de ouders, de observaties en oudergesprekken doet en belangrijke informatie doorgeeft aan collega's.

1.9 Uitstapjes met de kinderen

In de vakanties worden er weleens uitstapjes gedaan. Ouders kunnen hier bij de inschrijving toestemming voor geven. Bij het vervoer van kinderen houden we ons aan de wettelijke richtlijnen (zie uitjes & vervoer-protocol bijlage 4).

1.10 3-uurs regeling en aanwezigheid medewerkers

3-uursregeling

Toya's Toetties wil zorgen voor zoveel mogelijk continuïteit op de groepen en zo weinig mogelijk wisselende gezichten.

Omdat er op de BSO maar maximaal 11 kindjes worden opgevangen, word er altijd 1 medewerker ingepland afhankelijk van het kind-ratio met eventueel een stagiaire. En word er dus niet afgeweken van de BKR in de schoolweken. Mochten er wel twee medewerkers ingepland worden dan word hieronder beschreven hoe wij de 3 uren regeling inzetten

Wettelijk is bepaald dat kinderopvangorganisaties per groep 3 uur per dag mogen afwijken van de 'Beroepskracht-kind-ratio' (BKR), de zogenaamde 3-uurs regeling.

In schoolvakanties of studiedagen of met een 2e medewerker, wordt er niet langer dan 3 uur van de BKR afgeweken. We controleren door het jaar heen op verschillende momenten of de 3-uursregeling nog op de juiste manier wordt ingezet, door een analyse van de breng- en haaltijden of de ouders en kinderen voldoende aandacht krijgen en de pauzetijden van de PM'ers.

Als de groep te druk is voor 1 PM'er, omdat er structureel veel kinderen vroeg komen, of juist laat worden opgehaald (ook al past dit binnen de 3-uursregeling) dan bekijken we hoe we de situatie aan kunnen passen. Door bijvoorbeeld de 2e PM'er van de BSO eerder te laten komen of langer door te laten werken

Op de volgende momenten in vakanties en studiedagen wijken we mogelijk (afhankelijk van het precieze aantal kinderen) af van de BKR:

Tussen 7.00u en 8.00u ,

tijdens de pauzes van de pm-ers tussen er gaat iemand om 12.30u en 1 om 13.00u als de andere pm-er terug is en tussen 17.00u en 18.00u of tussen 17.30u en 18.30u .

Het kan ook voorkomen dat er in de ochtend niet afgeweken wordt omdat de pm-ers tegelijk beginnen, dan wordt de drie-uursregeling tijdens de pauze momenten en aan het einde van de dag ingezet.

In de vakanties - vrije dagen plannen we de pm-ers zoveel mogelijk halve dagen in zodat ze geen half uur pauze hoeven te nemen. Mocht dit wel voorkomen dan doen we tijdens de pauze van de PM'ers afwijken van de BKR. De pauzes vinden over het algemeen plaats tussen 12.30 en 13.30 uur. De PM'ers schuiven soms iets met hun pauzetijd als dit noodzakelijk is voor de goede begeleiding van de kinderen. De pm-er die niet met pauze is biedt een activiteit aan tafel aan, zodat de kinderen extra aandacht krijgen.

De volgende pedagogische afwegingen gelden bij het afwijken van de BKR;
wezijn van de kinderen

Er wordt regelmatig geëvalueerd met de pedagogisch medewerkers of de kinderen voldoende gezien en begeleid kunnen worden tijdens het afwijken van de BKR. Er wordt vast gehouden aan het dagritme en er is voldoende aandacht voor de kinderen. Aan het begin en einde van de dag wordt er voor een rustig moment gezorgd, de kinderen zitten aan tafel met spelmaterialen of zijn indien mogelijk buiten met de medewerker(s).

Aantal kinderen waarmee we afwijken van de BKR

Wanneer de BKR ruim wordt overschreden op structurele wijze dan worden de diensten van de pedagogisch medewerkers aangepast.

werkdruk

Regelmatig wordt geëvalueerd hoe de werkdruk wordt ervaren tijdens de momenten waarop we afwijken van de BKR. Voordat er van de BKR wordt afgeweken, is de ruimte opgeruimd en zijn alle kinderen nog een keer verschoond of naar het toilet geweest.

Op de volgende wijze wordt aandacht besteed aan de behoefte van het kind als er minder beroepskrachten worden ingezet

Wanneer de behoeftes van de kinderen, de pauze van de medewerker nog niet toelaat dan wordt de pauzetijd aangepast.

Wanneer aan het eind van de dag blijkt dat het aantal kinderen en/of werkzaamheden het nog niet toelaat dat de pedagogisch medewerker naar huis gaat wordt er besloten een dienst te verlengen.

De pedagogisch medewerker die alleen werkt is zich bewust van hoeveel tijd ze aan contact met ouders kan besteden op het moment van brengen en halen. Als er weinig ruimte is om ouders te woord te staan omdat de kinderen behoefte hebben aan aandacht en begeleiding, dan is de pedagogisch medewerker hier transparant in naar de ouders. Er wordt gebruik gemaakt van een

digitaal schriftje waar ouders belangrijke dingen in kunnen zetten ter overdracht en gedurende de dag zetten de pedagogisch medewerkers ook in het schriftje hoe de dag is verlopen. Hierdoor kunnen ouders ten alle tijden belangrijke zaken overdragen en ook lezen hoe de dag is verlopen. Waar nodig kan er ook een afspraak gemaakt worden om op een later tijdstip nog even te bellen met een ouder.

Aanwezigheid medewerkers

Wij willen zoveel mogelijk een vast rooster voor de medewerkers.

De momenten waarop er 1 pm'er aanwezig is, is vaak een moment dat dit ook kan omdat nog niet alle kinderen aanwezig zijn of al opgehaald zijn.

Op de BSO staan in de schoolweken 1 medewerker gepland met eventueel een stagiaire.

Tijdens vakanties en studiedagen staat er ook 1 medewerker en kan het wel eens voorkomen afhankelijk van het kind-ratio dat er 2 medewerkers staan.

Diensten personeel schoolweken

Ochtendienst	7.00u tot 8.30 of	7.30-8.30
Middagdienst ma-di-don	14.00u tot 18.00/18.30u	
Middagdienst woens-vrijdag	12.00 tot 18.00u/18.30u	

Diensten personeel vakantie en studiedagen

Ochtendienst	7.00u tot 12.30u of	7.30u tot 13.00u
Middagdienst	12.30u tot 18.00u of	13.00u tot 18.30u
Dagdienst	7.00u tot 17.30u of	8.00u tot 18.30u
Pauses	Tussen 12.30 uur en 13.30 uur	

2 De pedagogische visie

2.1 De 4 pedagogische basisdoelen

In de beleidsregels kwaliteit kinderopvang, behorend bij de Wet Kinderopvang, wordt de voorwaarde gesteld dat in een pedagogisch beleid beschreven staat hoe de vier pedagogische basisdoelen van Marianne Rixen-Walraven (2000) gerealiseerd worden. Deze basisdoelen zijn:

- Het waarborgen van emotionele veiligheid.
- Het bieden van mogelijkheden voor kinderen tot ontwikkeling van persoonlijke competentie.
- Het bieden van mogelijkheden voor kinderen tot ontwikkeling van sociale competentie.
- Socialisatie; het overdragen van waarden en normen.

Wij streven naar een open communicatie met de kinderen. Wij luisteren actief en zijn open en eerlijk naar elkaar. Wij moedigen kinderen aan om te leren van hun fouten, door de fout met het kind te bespreken en samen te kijken naar hoe kan dat de volgende keer anders. Wij hebben een vast routine, zo zijn we voorspelbaar voor de kinderen. Zo gaan wij met ze alle handen wassen voor het eten, samen eten, de dag bespreken, over hoe ze het hebben gehad op school. Wij vertellen van te voren aan de kinderen wat we gaan doen en of ze misschien iets willen toevoegen aan de activiteit, zo geven wij de kinderen inspraak.

De creatieve en motorische ontwikkeling van kinderen tussen 4 en 13 jaar is een mooi proces dat veel van mijlpalen en groeifasen omvat. Gedurende deze periode ontwikkelen kinderen hun vaardigheden op verschillende manieren.

De creatieve en motorische ontwikkeling van kinderen tussen 4 en 13 jaar is van groot belang voor hun algehele groei en welzijn. Bij de BSO (Buitenschoolse Opvang) worden kinderen gestimuleerd in hun creativiteit door het aanbieden van verschillende spel- en knutselmaterialen voor zowel binnen als buiten. Bijvoorbeeld, Wij verven binnen met verf en buiten in de zomer met water gemengd met stoepkrijt, we tekenen met stoepkrijt in de tuin. Wij hebben muziek instrumenten en maken daar samen muziek mee. Wij organiseren verschillende workshops voor de kinderen waaronder kinder yoga. Dit helpt hen niet alleen om hun vermogen om ideeën en gevoelens op te roepen en te ontwikkelen, maar ook om hun fijne en grove motoriek te verbeteren.

Daarnaast ondernemen wij regelmatig uitstapjes met de BSO kinderen naar diverse locaties zoals de speeltuin, het bos en het strand. Deze buitenactiviteiten bieden kinderen de kans om in een natuurlijke omgeving te spelen en te leren, wat hun fysieke ontwikkeling ten goede komt. Ze kunnen rennen, klimmen, graven, voelen en andere lichamelijke activiteiten uitvoeren die hun motorische vaardigheden versterken.

Naast deze fysieke voordelen, bevordert het spelen in de natuur ook hun sociale vaardigheden en zelfvertrouwen. Kinderen leren samenwerken, problemen oplossen, elkaar helpen, op elkaar wachten en zichzelf uitdrukken in een stimulerende en ondersteunende omgeving.

2.2 Algemene uitgangspunten

In algemene zin kunnen we benoemen dat onze visie bestaat uit een aantal uitgangspunten:

- Iedereen (kinderen, ouders, medewerkers) wordt op een positieve en respectvolle manier benaderd. We hebben oog voor de eigenheid en individualiteit van ieder persoon. We luisteren goed naar elkaar en (ver)oordelen niet. We hebben een positieve houding naar elkaar. Iedereen mag zichzelf zijn binnen Toya's Toetties, iedereen mag leren en we helpen elkaar zo veel mogelijk.

- Iedereen (kinderen, ouders, medewerkers) krijgt in fysieke en psychische zin de ruimte. De locatie biedt veel ruimte zowel binnen als buiten. Dit is fijn voor kinderen en medewerkers die op de locatie aanwezig zijn.

In psychische zin krijgt iedereen ook de ruimte. Kinderen mogen zichzelf zijn en worden geaccepteerd zoals ze zijn. Ze krijgen daarnaast de ruimte om zich te ontwikkelen en nieuwe ervaringen op te doen. Ook medewerkers krijgen de ruimte om zich te ontwikkelen en zichzelf te zijn. In dit pedagogisch werkplan gaan we vooral in op de omgang van pedagogisch medewerkers met de kinderen. We vragen van de pedagogisch medewerkers een holistische kijk op kinderen. Dit betekent dat pedagogisch medewerkers altijd kijken naar de achterliggende oorzaken van ongewenst gedrag of verminderd welbevinden van kinderen. Mocht dit naar boven komen.

Daarnaast is het belangrijk dat een kind altijd onvoorwaardelijk steun en vertrouwen krijgt van de pedagogisch medewerker die voor het kind zorgt. Dat betekent:

- Dat we elk kind onvoorwaardelijk accepteren zoals het is;
- Dat we vanuit deze acceptatie bewust kijken naar het kind met de vraag: wat kan ik als pedagogisch medewerker dit kind aanbieden zodat het zich verder kan ontwikkelen;
- Dat we ingaan op vragen/signalen van kinderen en daarmee het kind serieus nemen;
- Dat een kind altijd de gelegenheid krijgt om terug te vallen op een volwassene (er is altijd nabijheid van een volwassene bij een kind);
- Dat een kind nooit geïsoleerd mag worden;
- Dat niets als dwangmiddel gebruikt mag worden;

- Dat een kind niet door een ander kind (of een groep kinderen) gepest of gekleineerd wordt.

Wij vragen van medewerkers een actieve instelling om deze regels na te leven.

2.3 De pedagogen die ten grondslag liggen aan de pedagogische visie

Bij het tot stand komen van onze pedagogische hebben wij gebruik gemaakt van gedachtegoed van meerdere filosofen en pedagogen zoals: Malaguzzi, Korczak, Solter, Steiner en Gordon.

Hieronder willen we kort weergeven wie deze pedagogen zijn en waar ze voor staan.

Loris Malaguzzi: Malaguzzi (1920-1994) is de inspirator van een kinderopvang in Reggio Emilia een stad in Noord-Italië. De opvoedingsgedachten van Reggio in het kort: Rol van het kind:

- Kinderen zijn sterke, competente wezens die zelf hun eigen leerproces vormgeven, ieder op zijn unieke wijze;
- Kinderen hebben een grote nieuwsgierigheid en verbazing ten opzichte van hun omgeving, het zijn ontdekkers, uitvinders, creatieve denkers;
- Een kind is de maker van zijn eigen ervaring; alles wat een kind meemaakt is een bouwsteen in de opbouw van zijn persoonlijkheid;
- Vanaf de geboorte zijn kinderen al uit op contact en communicatie, ze hebben een sterke drang om duidelijk te maken aan hun omgeving wat er in hen leeft en dat kunnen ze ook, in wel "honderd talen".
- Kinderen ontwikkelen zichzelf, al pratend, werkend en overlegend met elkaar.

Rol van de omgeving:

- Het kind leert het meest van zijn leeftijdsgenoten (1^e pedagoog), daarna van volwassenen (2^e pedagoog) en ten derde van zijn omgeving (3^e pedagoog);
- De omgeving is uitnodigend en uitdagend zodat de onderzoeksdrang van kinderen intact blijft;
- Ieder kind is anders, dus bij ieder kind begint het kennisproces opnieuw; de opvoeder kijkt steeds opnieuw, interpreteert en onderzoekt nieuwsgierig het specifieke van het kind;
- De opvoeder probeert alle "honderd talen" van de kinderen te verstaan en heeft zelf ook "honderd talen" tot haar beschikking om met kinderen te communiceren;
- De opvoeder biedt mogelijkheden en materialen aan waarmee de kinderen hun mogelijkheden verder kunnen ontwikkelen. Zo kan zij beter een stap verder helpen en de nieuwsgierigheid van kinderen in een steeds maar voortdurende stroom houden.

De reggio emilia benadering (zoals de visie van Malaguzzi wel genoemd wordt) gaat uit van uitdagende materialen die de creativiteit en fantasie stimuleren. Zo wordt er bijvoorbeeld veel gebruik gemaakt van afvalmateriaal/ kosteloos materiaal.

Janusz Korczak: Korczak (1878-1942) was een Pools-joodse arts, die over de hele wereld inmiddels bekend is als pedagoog, kinderboekenschrijver en directeur van een weeshuis. Korczak gaat uit van het feit dat een kind in elke fase een volwaardig menselijk wezen is en niet slechts een onaf mens, die nog van alles niet kan. Hij vindt dat we in het algemeen te weinig respect hebben voor de ervaringen waar het kind reeds over beschikt. Hij beschreef drie grondrechten van een kind die uitgaan van een groot respect voor kinderen. Dit zijn:

- Recht op eigen dood (waarmee hij bedoelt dat je niet alle risico's bij een kind weg moet houden, ieder kind heeft recht op zijn eigen bult)
- Recht op de dag van vandaag (waarmee hij bedoelt dat de kinderjaren een op zichzelf staande waardevolle periode is)
- Recht op te zijn zoals het is (elk kind is zichzelf, volg zoveel mogelijk het eigen ritme)

Korczak stelt de gelijkwaardigheid van kind en volwassenen centraal. Tussen kind en opvoeder

moet dialoog bestaan. Niet te veel "opvoeding", maar respect voor eigen kunnen, durven en willen van kinderen en solidariteit of beschikbaarheid van volwassenen. Korczak gaat uit van het informeren van kinderen, verantwoording geven aan kinderen, serieus nemen. Dat kan betekenen dat de volwassene zaken moet durven loslaten, alles zal misschien niet zo lopen als de volwassene wil. Het betekent ook loslaten dat kinderen zich volgens bepaalde doelstellingen moeten ontwikkelen.

Aletha Solter: Solter is een Zwitsers/Amerikaanse ontwikkelingspsychologe. Solter is voorstander van een warme aandachtige manier van omgaan met kinderen waarbij zij als uitgangspunt heeft dat kinderen zelf het beste weten wat ze nodig hebben. Het gaat erom dat ouders en verzorgers hun signalen opvangen en die op de goede manier interpreteren. Over ongewenst gedrag bij (jonge) kinderen zegt Solter:

- Bedenk op wat voor manier het gedrag van het kind je raakt, wat doet deze situatie met jezelf.
- Probeer vervolgens de reden te vinden waarom het kind zich zo gedraagt.
- Probeer mogelijke oplossingen te vinden, samen met het kind, voor het probleem/ de reden van ongewenst gedrag, reageer op een juiste wijze en doe dit zonder te straffen of te belonen.

Rudolf Steiner: Steiner (1861-1925) was een Oostenrijkse filosoof, schrijver, architect en pedagoog. Hij is bekend geworden als grondlegger van de antroposofie. Een belangrijk uitgangspunt van Rudolf Steiner is dat elk kind uniek is en de gelegenheid moet krijgen om zich volledig te ontplooiën. De nadruk ligt op de natuur en natuurlijke materialen zoals wol, steen, hout of bijenwas. Ook het meubilair is van natuurlijk materiaal (hout) gemaakt. Op die manier leren kinderen hoe de natuur in elkaar zit en tegelijkertijd wordt de zintuiglijke ontwikkeling gestimuleerd. Ook expressie en fantasie spelen een belangrijke rol. Het kind leert zich uiten en ontwikkelt zich tot een creatief mens. Alles wat het kind doet, is vrije expressie. Ritme is het sleutelwoord voor antroposofen in de omgang met kinderen. Het leven zit vol ritme. Ritme en beweging versterken het geheugen. Dat geeft houvast, veiligheid en herkenning. Ritme zie je terug in de dagindeling, de weekindeling en de jaarindeling.

Thomas Gordon: De Amerikaanse Gordon (1918-2002) was psycholoog. De essentie van Gordons opvoedingsmethode is: kijk naar kinderen, luister naar wat ze te vertellen hebben en neem hen serieus. Sta niet meteen met een oplossing klaar om verdriet weg te nemen, maar laat hen zelf een oplossing bedenken. In de methodiek van Gordon staat actief luisteren naar kinderen centraal. Je moet heel goed luisteren naar wat een kind te vertellen heeft, verbaal of non-verbaal. De pedagogisch medewerker verwoordt wat zij denkt dat het kind wil zeggen. Zit ze met haar reactie goed, dan zal het kind haar dat laten blijken. Zit ze ernaast, dan kan het kind haar corrigeren, net zo lang tot ze begrepen heeft wat er in het kind omgaat. Hierdoor voelt het kind zich begrepen en geaccepteerd, hetgeen bijdraagt aan een goede opvoedingsrelatie. Eén van de belangrijkste elementen in de Gordon-methode is het gebruik van de zogenaamde "ik-boodschappen". Praten vanuit en over jezelf: zeggen wat je bedoelt denkt en voelt. Bijvoorbeeld niet zeggen: "je luistert niet", maar "als je wegloopt als ik tegen je praat ben ik bang dat je niet hoort wat ik zeg".

3 Het waarborgen van emotionele veiligheid

3.1 Inleiding

Wij willen kinderen in de gelegenheid stellen zich in hun eigen tempo te ontwikkelen. Dit doen we door de ontwikkeling en belevingswereld van het kind te volgen en hierop aan te sluiten door het aanbieden van ervaringen die bij het kind passen en het kind verrijken. Wanneer een kind zich emotioneel veilig voelt kan het zich optimaal ontwikkelen.

3.2 De aspecten van een emotioneel veilige situatie.

Een emotioneel veilige situatie kan geboden worden door drie aspecten: een goede interactie tussen pedagogisch medewerker en kind, goede interactie tussen kinderen onderling en een goed ingerichte ruimte. De invoelende (sensitieve) pedagogisch medewerker is van groot belang. Door hun grotere sociale en cognitieve (verstandelijk) vermogen zijn de pedagogische medewerkers in staat een kind goed te begeleiden en hun een gevoel van emotionele veiligheid te geven. Daarna komt de omgang met leeftijdgenootjes. Door regelmatige interacties met dezelfde kinderen kan een kind positieve relaties met leeftijdgenootjes ontwikkelen die bijdragen tot een gevoel van veiligheid en welbevinden. Tot slot kan ook de inrichting van de ruimte bijdragen aan een gevoel van veiligheid en geborgenheid bij kinderen. Denk hierbij aan warme kleuren, gezellige sfeer, gebruik van materiaal.

3.3 Het wennen

Het wennen voorafgaand aan de plaatsing is een belangrijk onderdeel als het gaat om emotionele veiligheid. Het aantal wenmomenten wordt afgestemd op de individuele vraag en situatie van het kind, de ouder(s)/verzorger(s) en de (basis)groep. In de praktijk betekent dit meestal 2 wenmomenten. Mocht een kind meer wenmomenten nodig hebben is dit zeker mogelijk. We willen niks forceren en het kind de tijd geven om op zijn eigen tempo te wennen. Dat kan per kind verschillend zijn. De wenmomenten zijn:

- **de rondleiding.** Wanneer het kind mee is tijdens de rondleiding kan het de groepsruimtes alvast verkennen in het bijzijn van de ouders. Tijdens het gesprek wat de ouders met de mentor/ houder heeft wordt het kind de ruimte gegeven om op ontdekkingsstocht te gaan.

- **meedraai- middag & het plaatsingsgesprek.** Elk kind kan in ieder geval 1 keer meedraaien in de groep. We doen dit bij voorkeur op een dag waarop het kind ook gaat komen. Zo ziet het de groep kinderen en de vaste pedagogisch medewerkers. Als het niet mogelijk is om te wennen op de vaste opvang dag, dan wordt ervoor gezorgd dat er in ieder geval een pedagogisch medewerker aanwezig is die ook op de vaste opvangdag er is. Tijdens het wennen wordt aan het kind uitgelegd hoe het ophalen van school in zijn werk gaat. Wie hem/haar op komt halen en met welke auto. Het plaatsing gesprek wordt meestal gekoppeld aan de eerste meedraaiochtend of middag, maar kan ook als een los wenmoment gezien worden.

3.4 Vertouwen

Het uitgangspunt is dat elk kind zich thuis voelt op de BSO en zich veilig voelt. Het kind moet vertrouwen hebben in de pedagogisch medewerkers. Dit doen de pedagogisch medewerkers door ervoor te zorgen dat alle kinderen aandacht krijgen tijdens een BSO-middag, ook de kinderen die hier niet expliciet om vragen. Er wordt gewerkt aan een goede vertrouwensband met de kinderen. Er wordt bewust contact gemaakt. Ook bieden we structuur in de dag aan, bijvoorbeeld door op vaste momenten te eten en te drinken, dit geeft houvast aan de kinderen. Door autonomie van kinderen te stimuleren en grenzen te stellen in gedrag van kinderen wordt het vertrouwen van kinderen verder vergroot.

3.5 9 contactprincipes

Het sensitief en responsief zijn doen we door de 9 contactprincipes toe te passen:

- 1) Contactinitiatieven herkennen en "lezen" van de lichaamstaal van het kind (stralen, praten, huilen, kijken)
- 2) Toewending / aankijken
  - a. oogcontact maken, terugkijken, bevestigen, ja-knikken, ja-zeggen, meedoen, instemmend benoemen.
  - b. aanhouden van een prettige stem, rustig stemritme, bepaalde toonhoogte.
- 3) Ontvangen / spiegelen van initiatieven en aansluiten bij initiatieven van het kind
  - a herkenning van het contactinitiatief wordt teruggegeven in woord en/of lichaamstaal.
  - b. nagaan of je het kind begrepen hebt. Kom eventueel moet een nieuw idee, verdieping of een positieve ombuiging.
- 4) Beurten geven en beurten verdelen. Het opbouwen van een positieve reeks beurten.
- 5) Afstemmen op de ontwikkeling van het kind. Kennis hebben over de sociale, emotionele en cognitieve ontwikkeling van het kind en je en je contact hierop aanpassen.
- 6) Positief leidinggeven. Zonder dingen uit handen te nemen of ongevraagd hulp te bieden. Biedt eventueel structuur, zorg voor evenwicht en bied rust. Probeer de sfeer positief te houden, door bij te sturen en eventueel om te buigen. Biedt begeleiding bij conflicten. Maak contact onderling mogelijk.
- 7) Instemmend benoemen. Op een prettige manier sociaal attent zijn, voordoen. Op een prettige manier vertellen wat het kind doet, volgen wat het kind doet.
- 8) Positief labelen. Goede bedoelingen die niet overkomen, positief benoemen. Bijvoorbeeld een kind wil een ander kind helpen met het maken van een moeilijke puzzel, maar neemt de puzzel over, waardoor het andere kind boos wordt. Je kunt dan zeggen: "B, volgens mij wil je A helpen, klopt dat? Maar nu kan A de puzzel niet meer maken. Misschien kunnen jullie de puzzel samen gaan maken.
- 9) Waarderen/ sociaal attent zijn. Expliciet laten merken wat je prettig vindt. Dit kan door een complimentje (wat heb je daar je best op gedaan) en even wat extra aandacht.

3.6 Onacceptabel gedrag

Op de BSO vraagt onacceptabel gedrag van de pedagogisch medewerkers een alerte en onderzoekende houding. Kinderen komen vanuit school direct naar de BSO en kunnen dan vanuit eerder beleefde situaties sterk reageren.

Denk daarbij bijvoorbeeld aan een conflict wat het kind op school heeft gehad. Een kind kan dat heel goed meenemen naar de BSO-situatie.

Onacceptabel gedrag is altijd een verzoek om hulp. Wat heeft het kind daarbij nodig? Het ene kind zal het heerlijk vinden om erover te praten, het andere helemaal niet. Dan is het vooral aan de orde om te doen: laten zien hoe iets anders kan en dit benoemen. Het vraagt van de pedagogisch medewerker zich in te leven in de situatie van het kind en daarop af te stemmen. Het kind moet zich gehoord en gesteund voelen. Het uitgangspunt is dat het kind geaccepteerd wordt zoals het is, met al zijn (eigen)aardigheden.

Pedagogisch medewerkers benaderen de kinderen met een open houding. Ze vragen hierbij steun van collega's door te vragen: "Hoe heb ik het gedaan en hoe zou jij het doen?". Onacceptabel gedrag waarbij de veiligheid van andere kinderen in gevaar komt moet direct gestopt worden. Dit doen we door als volgt de handelen:

- stop gedrag op een heldere en duidelijke manier
- leg kort de regel van de groep uit, waar het kind zich niet aan houdt.
- geen negatieve emotie tonen
- gevoel laten ontladen en dit aanmoedigen
- toon respect (geen kleinerende opmerkingen)
- houd een vriendelijke toon
- gebruik weinig woorden
- blijf bij de ik-boodschap.

De kern van bovengenoemde aanpak is:

- geef de grens aan
- toon respect
- bied hulp

Pesten valt onder onacceptabel gedrag. Hierbij is het belangrijk om aandacht te hebben voor de gepeste, maar ook voor de pester. Want waar komt het pest-gedrag vandaan? Wanneer de oorzaak van het pesten gevonden kan worden, dan proberen we het kind dat pest hiermee te helpen en te begeleiden. Het gepeste kind helpen we ook. We luisteren goed naar het kind en erkennen het gevoel. We bespreken met het kind hoe het in de toekomst om kan gaan met vergelijkbare situaties (bijvoorbeeld hulp vragen van de pedagogisch medewerker of de eigen grens duidelijk aan geven). Ook houden we onze oren en ogen goed open, om te voorkomen dat het pestgedrag verder gaat. Wanneer er vaker gepest wordt gaan dit tijdens een groeps gesprek bespreken met de kinderen. Ook kunnen we eventueel een middel inzetten om dit te bespreken (bijvoorbeeld een boek of spel wat te vinden is op Lesmateriaal Grapje! Moet toch kunnen?! - Week tegen pesten

).

3.7 De sfeer in de groep

Er heerst een ontspannen open sfeer in de groep. Dit doen wij door:

- Niet te schreeuwen of te roepen door de groep maar de kinderen zoveel mogelijk individueel te benaderen. Ook bij het corrigeren van ongewenst gedrag. We stoppen ongewenst gedrag dan ook door het kind te benaderen op een duidelijke maar vriendelijke toon.
- We proberen contactinitiatieven te herkennen en hierop te reageren (interactie). We reageren op lichaamstaal, verbale signalen en oogcontact van het kind. We geven aan dat we het contact herkennen, ook al zijn we ergens mee bezig: "Ja, wat goed van je. Ik kom zo bij je als ik klaar ben met ....."".
- Van groot belang is niet alleen wat we zeggen maar ook hoe we het zeggen (prettige conversatietoon).
- We volgen het spel van het kind en storen ze zo weinig mogelijk. Kijk naar de kinderen zonder te praten, het kind voelt dan je aanwezigheid en betrokkenheid. Als er toch iets gezegd wordt praten we over de activiteiten waarop de aandacht van het kind gericht is. We spelen mee in de fantasiewereld van het kind en laten ons daarbij leiden door de structuur die door het kind geschapen is. We corrigeren een kind niet in zijn spel tenzij het daar zelf om vraagt.
- We hebben begrip als iets niet lukt en laten kinderen de ruimte om hun teleurstelling of verdriet te ervaren. We delen in het plezier en succes.
- We zorgen voor adequate inrichting en het aanbieden van spelmaterialen.
- Waar mogelijk maken we gebruik van de ruimte en rust van de buitenruimte. We stimuleren kinderen om buiten te spelen.
-

3.8 Contact met ouders en informatieoverdracht

Wanneer ouders vertrouwen hebben in de pedagogisch medewerkers en hun kind hierdoor met een gerust gevoel naar Toya's Toetties laten gaan draagt dit ook bij aan de emotionele veiligheid van het kind. Dit vertrouwen groeit door bewuste aandacht en een goede informatieoverdracht. Tijdens het ophalen wordt er altijd even tijd voor de ouder vrijgemaakt voor een overdracht. De ouder die binnenkomt wordt enthousiast begroet. Wanneer er meerdere pedagogisch medewerkers aanwezig zijn, stapt degene die het kind het meest gezien heeft deze middag op de ouder af. De pedagogisch medewerkster vertelt hoe de middag gegaan is aan de ouder. Er wordt heel bewust informatie gedeeld. Voor ouders is het belangrijk om te weten dat hun kind echt gezien is deze middag. Vertel daarom altijd een leuke gebeurtenis. Iets wat hun kind gedaan heeft, hoe het ergens op reageerde of een leuke uitspraak. Wanneer er iets niet goed ging, weeg dan af of het verstandig is om het tijdens de overdracht met ouders te bespreken. Doe je dit wel, omdat je je zorgen maakt over de oorzaak van het gedrag, let dan wel op de volgende dingen:

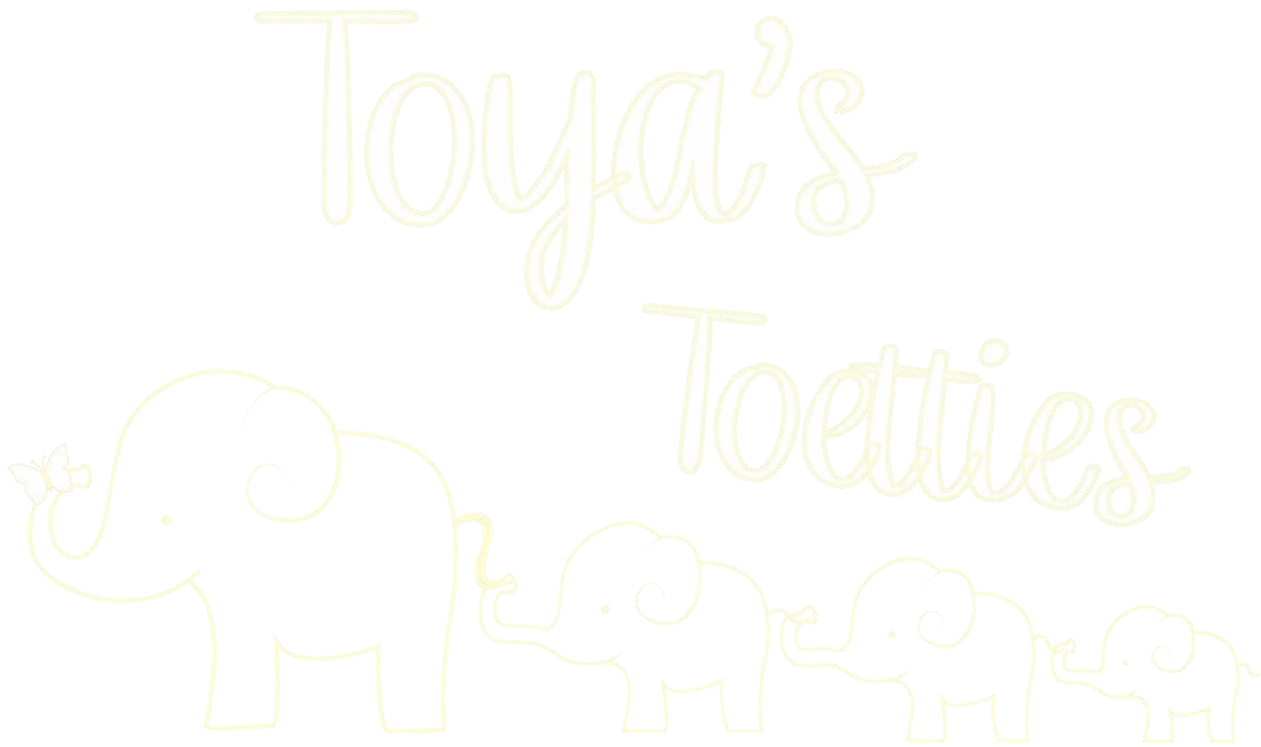
- Je vertelt geen negatieve dingen over het kind, waar het kind bij is. Als je niet open kunt praten met de ouder op dat moment dan vraag je of je een afspraak kunt maken.
- Ongewenst gedrag op de BSO lossen we op de BSO op. Thuis mag het kind een nieuwe start maken.
- Bij ouders blijven de dingen die niet goed gaan veel sterker hangen dan de dingen die wel goed gaan. Doseer daarom de negatieve punten en zorg dat je niet elke keer dat de ouder komt iets 'negatiefs' zegt. Als het echt niet goed gaat kun je beter een oudergesprek plannen.
- Laat duidelijk merken dat je het kind niet afwijst om zijn gedrag, maar dat je graag er achter wilt komen waarom een kind dit gedrag laat zien. Daarvoor heb je de hulp van de ouders nodig. Je wilt dit samen met hen verbeteren.

- Negatief gedrag komt vaak voort uit kwaliteiten die te sterk ingezet worden. Bij een overdracht naar ouders kun je dit gebruiken. Enkele voorbeelden: * Iemand die haantje de voorste is durft in de groep zichzelf te laten zien. * Iemand die niet mee doet is observeert misschien graag en is bescheiden. * Iemand die bazig is, kan goed voor zichzelf op komen.

Daarnaast wordt er gebruik gemaakt van een elektronisch schriftje. Pedagogisch medewerkers schrijven hier zo nu en dan een persoonlijk stukje in als het kind is geweest. Ouders kunnen ook dingen erin schrijven. In dit elektronisch schriftje worden ook regelmatig foto's geplaatst.

De kinderen hebben een vaste mentor. Om de anderhalf jaar worden de kinderen geobserveerd door de mentor. Dit doen we aan de hand van onze observatieformulieren. Deze observatie zal de vaste mentor bespreken met de ouders in een oudergesprek.

Bij het intakegesprek van een nieuw kind, wordt vermeld wie de mentor wordt.

4 Het bieden van mogelijkheden voor kinderen tot ontwikkeling van de persoonlijke competentie

4.1 Inleiding

Met de ontwikkeling van de persoonlijke competentie wordt bedoeld op de ontwikkeling van brede persoonskenmerken zoals veerkracht, zelfstandigheid, zelfvertrouwen en flexibiliteit, die kinderen in staat stellen om allerlei typen problemen op de juiste manier aan te pakken en zich goed aan te passen aan veranderende omstandigheden. Maar ook de verschillende ontwikkelingsgebieden, zoals de motorische creatieve (spel, muziek) de taal en cognitieve ontwikkeling horen bij het ontwikkelen van de persoonlijke competentie. Wij vinden dat kinderen de ruimte moeten krijgen om zich op zijn/haar eigen tempo te ontwikkelen.

We gaan ervan uit dat pedagogische medewerkers vanuit hun opleiding deskundig zijn en kennis hebben van de globale stappen in de ontwikkelingsfasen en deze kennis meenemen bij het volgen van de kinderen.

Onze visie is gericht op de individuele ontplooiing van kinderen. Wij vertrouwen erop dat elk kind dat in z'n eigen tempo doet. Toch vinden we het belangrijk dat pedagogisch medewerkers de ontwikkeling van de kinderen wel in de gaten houden en aan de bel trekken als er zorgen zijn rondom de ontwikkeling van een kind.

4.2 Het volgen van de ontwikkeling en het welbevinden van kinderen

Als een kind zich goed voelt is het vrolijk, zorgeloos, onderzoekend, ontdekkend en nieuwsgierig. Hierdoor ontwikkelt het kind zich, het voelt zich fijn, veilig en vertrouwd en gaat op ontdekking. Het is aan de deskundigheid van de pedagogisch medewerkers om, wanneer een kind zich niet lekker voelt (dus een verstoring van dit welbevinden), dit te onderkennen. Dit gebeurt in nauw overleg met de ouders. De mentor van het kind heeft hierin het contact met ouders. De pedagogisch medewerker wordt hierin ondersteund door trainingen en regelmatige werkbegeleiding. Natuurlijk begeleiden en volgen we de ontwikkeling en het welbevinden van een kind. Er wordt op gelet dat ieder kind dat aanwezig is iedere dag "echt gezien" (dus bewust gevolgd wordt). Ook volgen we kinderen door schriftelijke observaties en (dagelijkse) gesprekken met ouders. Als blijkt dat een kind zich niet optimaal ontwikkelt, kunnen er verdere stappen genomen worden. Naast de observaties vanuit het kind-volgsysteem kennen we het Protocol Signalering van mogelijke ontwikkelingsproblemen. Ouders worden altijd op de hoogte gesteld van de observaties als deze gehouden zijn. De observatie wordt met hen besproken. Als er aanleiding toe is kunnen ouders verwezen worden naar het centrum jeugd en gezin of de huisarts. Als organisatie hebben wij de rol ouders daarin te adviseren en te ondersteunen. De keuze in de te nemen stappen is aan de ouders.

Bij het plaatsingsgesprek van een nieuw kind, wordt gevraagd naar het verloop van de zwangerschap en de bevalling. Rondom een zwangerschap, bevalling en de eerste periode van een baby op de wereld kunnen veel aspecten invloed hebben op de verdere ontwikkeling van een kind. Om bovenstaande reden is het belangrijk dat we weten van evt. bijzonderheden rondom de zwangerschap en/of bevalling. Mocht er bijzonder gedrag optreden kunnen we indien nodig een koppeling maken naar de verkregen informatie bij de intake.

De pedagogisch medewerkers en de houder hebben om de maand een teamoverleg waarin het welzijn en de ontwikkeling van alle kinderen wordt besproken. Daarnaast ondersteund de

pedagogisch coach bij vragen over de ontwikkeling van een kind. Desgewenst kan de pedagogisch medewerker een training volgen of een vorm van intervisie.

4.3 Ontwikkelen door spel

In de ontwikkeling van kinderen neemt het spel een essentiële plaats in. Het kan gezien worden als het dagelijks brood voor kinderen. In spel kunnen kinderen hun creativiteit kwijt en leren kinderen wie ze zijn. In spel kunnen kinderen experimenteren met wat ze in de werkelijkheid hebben leren kennen. Kinderen leren ook in sociaal opzicht van samenspelen: rekening houden met elkaar, beurten geven en verdelen. Ook op de andere ontwikkelingsgebieden, zoals motorisch, cognitief, taalvaardigheid, sensomotorisch worden de kinderen uitgedaagd door middel van spel. Door zich al spelend te ontwikkelen op allerlei vlakken zal het kind steeds zelfstandiger kunnen functioneren in een veranderende omgeving.

Van groot belang hierin is hoe we kinderen de mogelijkheid bieden te gaan spelen en te begeleiden in hun spel. Kinderen begeleiden in hun spel, zonder ze te storen, doen we door de 11 interactiestrategieën toe te passen.

1. Doe op ooghoogte met de kinderen mee.
2. Observeer: verzamel informatie, voel in en luister naar de kinderen.
3. Volg het voorbeeld van de kinderen en doe om beurten iets.
4. Maak opmerkingen om een gesprek te beginnen.
5. Benoem en beschrijf wat de kinderen doen.
6. Laat blijken dat je geïnteresseerd bent in wat de kinderen zeggen.
7. Moedig de kinderen aan om door te gaan en ondersteun het gesprek.
8. Stel niet te veel vragen.
9. Bied kinderen ondersteuning en contactmogelijkheden.
10. Speel mee met de kinderen.
11. Moedig kinderen aan zelf problemen op te lossen.

Om het spel goed tot zijn recht te komen moet je als pedagogisch medewerker soms wat structuur aan brengen. Dat betekent dat je met kinderen afspreekt waar ze gaan spelen. Sommige kinderen hebben er baat bij als ze op een rustig, afgebakend plekje spelen. Maak ook bewuste keuzes hoeveel kinderen je met elkaar laat spelen. Wanneer een groepje heel mooi aan het spelen is kun je er voor kiezen dat er niet steeds nieuwe kinderen bij komen spelen. In andere gevallen is het prima om het los te laten, hoe meer zielen hoe meer vreugd is soms het geval. Leg ten alle tijden aan kinderen uit waarom je een bepaalde keuze maakt.

4.4 Visie op speelmateriaal

Bij Toya's Toetties werken we zoveel mogelijk met open materialen. Dit zijn materialen waar kinderen hun eigen fantasie en creativiteit in kwijt kunnen. Deze materialen kunnen voor verschillend spel gebruikt worden. Met houten blokken kunnen kinderen bijvoorbeeld huizen bouwen, maar het kan ook dienen als eten in de huishoek. We maken geen gebruik van materiaal waar een batterij in moet. 'Niet levende' materialen komen vanzelf tot leven in de handen van een kind. Daarnaast maken we veel gebruik van kosteloos materiaal. Wc-rolletjes, doosjes, kokers, het is allemaal prachtig speel- en knutselmateriaal. Het biedt de mogelijkheid om extra variatie aan te brengen zonder dat het veel kost. Toya's Toetties vindt natuurbeleving belangrijk. We gaan

veel met de kinderen naar buiten. Daarnaast halen we de natuur naar binnen. Dit doen we bijvoorbeeld door te knutselen met materialen zoals kastanjes en dennenappels. We hebben een eigen moestuin, waarvan we zelf ook proeven of iets gaan bakken. Ook laten we de kinderen zelf bedenken, met welk materiaal ze willen spelen.

4.5 Wat bieden we aan?

De BSO is voor de kinderen een vorm van vrije tijd. De kinderen hebben gedurende de schooldag veel aan hun tafeltje geconcentreerd moeten werken. Op de BSO moeten ze zich kunnen ontladen en zelf kunnen kiezen wat ze gaan doen, vrij spel is dan ook erg belangrijk op de BSO. Sommige kinderen hebben echter moeite om te kiezen waar ze mee gaan spelen of zijn snel uitgekeken op materiaal. Het is aan de pedagogisch medewerkers om hierop in te spelen en het kind te begeleiden in zijn/haar spel. De pedagogisch medewerkers zullen zo nu en dan een voorstel inbrengen voor een activiteit, om op die manier wat variatie aan te brengen en kinderen nieuwe ervaringen op te laten doen. De kinderen mogen kiezen of ze aan de activiteit mee willen doen. Wanneer een pedagogisch medewerker een activiteit heeft voorbereid en hier op de BSO mee aan de slag gaat, zijn er vaak in een mum van tijd kinderen die nieuwsgierig zijn en ook mee willen doen. De pedagogisch medewerker kiest activiteiten waarbij het kind zijn eigen fantasie en creativiteit kan gebruiken. Het proces is belangrijker dan het eindresultaat. Als het resultaat anders wordt dan de pedagogisch medewerker voor ogen had is dat niet erg maar juist leuk. Kinderen worden gestimuleerd om buiten te spelen. Het is voor kinderen erg belangrijk om te bewegen en buiten te zijn. Buiten worden er ook voldoende losse materialen ingebracht die het spel stimuleren, zoals ballen, autobanden, pallets, etc. Ook zijn er buiten voldoende rollende materialen, zoals auto's en fietsen. Buiten knutselen is bijvoorbeeld erg leuk. En het is ook leuk om de dinosaurussen of boerderijdieren mee naar buiten te nemen en er mee in het gras te spelen. Dit kan zolang alles weer mee naar binnen gaat en schoon terug gelegd wordt. Maar het is niet de bedoeling dat al het binnen speelgoed mee naar buiten word genomen.

4.6 Gebruik van radio, televisie, computer en tablets.

Op de BSO zal er een box voor muziek worden gebruikt om te kunnen dansen of spelletjes met muziek. Ook is er een tv aanwezig maar die zal minimaal gebruikt worden en dan zit er ook een tijdslimiet aan. Wij vinden het belangrijk dat kinderen zichzelf kunnen vermaken en dat hun fantasie tot leven komt, doormiddel van spel en materiaal.

5. Het bieden van mogelijkheden voor kinderen tot ontwikkeling van de sociale competentie

5.1 Inleiding

Het begrip sociale competentie verwijst naar een heel scala aan sociale kennis en vaardigheden, zoals het zich in een ander kunnen verplaatsen, kunnen communiceren, delen, samenwerken, helpen en conflicten oplossen. Kinderen worden bij Toya's Toetties begeleid in hun interacties, waarbij hen spelenderwijs sociale kennis en vaardigheden worden bijgebracht. Op die manier kunnen ze steeds zelfstandiger relaties met anderen opbouwen en onderhouden.

5.2 Contact met leeftijdgenootjes

Het omgaan met andere leeftijdsgenoten is een belangrijke manier om sociale competenties te ontwikkelen. Kinderen leren door het omgaan met leeftijdgenootjes zaken zoals het zich in een ander kunnen verplaatsen (als je speelgoed afpakt van een ander dan heeft een ander verdriet), communiceren, delen, samenwerken, helpen en conflicten oplossen. Het is belangrijk dat pedagogisch medewerkers dit op de juiste manier begeleiden. Als kinderen namelijk te veel negatieve ervaringen opdoen in de omgang met andere kinderen, dan lopen zij een verhoogd risico op de ontwikkeling van agressiviteit en teruggetrokken gedrag. Het is dus van belang om de omgang tussen kinderen in goede banen te leiden.

Dit doen pedagogisch medewerkers door een fijne sfeer te creëren in de groep. Ze geven het goede voorbeeld door op een rustige, respectvolle manier te praten tegen de kinderen. Ze stimuleren de kinderen om ook rustig te praten. Kinderen die buiten de groep vallen betrekken ze bij de groep. De pedagogisch medewerkers geven zo veel mogelijk positieve aandacht aan de kinderen en zorgen dat elk kind zich gezien en gehoord voelt. Ze laten merken dat elk kind er mag zijn op de groep en zijn/haar kwaliteiten heeft. Ze stralen ook warmte en enthousiasme uit. Deze warme en positieve sfeer draagt er aan bij dat kinderen ook op een positieve manier met elkaar omgaan. Als een kind uit de groep iets verdrietigs mee maakt of (langdurig) ziek is wordt hier aandacht aan besteed binnen de groep. De groep kan dan eventueel iets maken voor het groepsgenootje. Op deze manier leert een kind zich inleven in de ander en leert het steun te geven aan een ander.

5.3 Conflicten met leeftijdgenootjes

Ruzie tussen kinderen komt regelmatig voor op de groep. Het is niet de bedoeling dat de pedagogisch medewerker altijd ingrijpt. Veel meningsverschillen spelen zich af in een paar seconden en dan lost het zich vanzelf op. De kinderen gaan elk wat anders doen of spelen weer vreedzaam verder. Allereerst kijkt de pedagogisch medewerker dus of zij wel of niet in moet grijpen. Kinderen zijn vaak heel capabel om zelf een aanvaring op te lossen. Begeleiding bieden is nodig als:

- Het te gevaarlijk wordt,
- De ruzie maar blijft doorgaan,
- De partijen te ongelijk zijn,
- Er iets vernield wordt.

Belangrijk is hierbij het volgende:

- Er wordt een neutrale houding aangenomen (geen partij trekken dan moet het kind immers tegen twee personen opboksen in plaats van 1 en dan wordt het nog bozer).
- De pedagogisch medewerker gaat naar de kinderen toe en stopt hun gedrag met woorden en soms met daden; de kinderen worden uit elkaar gehaald of het voorwerp waarom

gevochten wordt, wordt even afgenomen. De pedagogisch medewerker zorgt dat ze op ooghoogte is zodat ze de kinderen goed kan zien en zij haar.

- Er wordt een ik-boodschap gebruikt om aan te geven wat de situatie voor de pedagogisch medewerker betekent: "Ik zie dat jullie ruzie hebben".
- Er worden neutrale vragen gesteld en actief geluisterd: "Wat is er aan de hand?" (I.p.v. "Waarom heb je dat gedaan?").
- Er wordt geholpen om de ruzie op te lossen door middel van overleg. De kinderen bedenken zelf een oplossing (de pedagogisch medewerker kan wel oplossingen toevoegen). Er wordt nagegaan of de oplossing goed begrepen wordt, door de oplossing nog eens te benoemen en te vragen of iedereen het daar mee eens is.

Een pedagogisch medewerker die de interacties tussen kinderen goed begeleid, besteedt niet alleen aandacht aan negatieve interacties en conflicten tussen kinderen, maar reageert ook positief wanneer zij positieve interacties en pro-sociaal gedrag laten zien. Ook dit gaat via de ik-boodschap: "Ik vind het leuk om te zien hoe jullie samen aan het tekenen zijn".

5.4 De groepsruimtes

Een goede ingerichte ruimte geeft mogelijkheden voor rustig samenspel. Daarbij is niet alleen de afmeting van belang maar ook de inrichting, aankleding en materiaalkeuze. Wanneer we observeren hoe kinderen zich bewegen in de ruimte valt op dat ze behoefte hebben aan aanbod van verschillende activiteiten. Activiteiten die prikkelend en uitnodigend zijn en die bijdragen in de ontwikkeling van elk kind. Dit gebeurt op verschillende gebieden: fantasie, creativiteit, motoriek, taal en op het cognitieve vlak.

We maken gebruik van hoeken, zo hebben we op de BSO een bouwhoek, huishoudhoek, rusthoek en een tafel waar wij gezamenlijk eten en knutselen.

We waken er voor dat een ruimte te vol en te druk wordt. Dan komen er te veel prikkels op de kinderen af. We proberen het zoveel mogelijk klein en huiselijk te houden. De BSO bestaat uit één groep.

6 socialisatie het overdragen van normen en waarden

6.1 Inleiding

Om goed te functioneren in de samenleving waarvan zij deel uitmaken, moeten kinderen zich de waarden en normen, ofwel de "cultuur" van die samenleving eigen maken. Ouders leren kinderen niet alleen de gedragsregels die binnen het gezin gelden maar ook de waarden en normen die zij van belang achten voor het functioneren van hun kind buiten het gezin. De kinderopvang kan zorgen voor een nog breder kader. Bij Toya's Toetties worden kinderen gestimuleerd om op een open manier kennis te maken met de algemeen aanvaarde waarden en normen in de samenleving. Hierbij hebben we oog voor een respectvolle omgang met anderen en een actieve rol in de maatschappij (iets doen voor een ander).

6.2 Hoe we bijdragen aan de overdracht van normen en waarden

We vinden het belangrijk dat kinderen worden opgevoed tot zelfstandig en democratisch denkende burgers. De basisvoorwaarde is respect voor elkaar. Zo worden openheid, vertrouwen, begrip, solidariteit en fatsoen bevorderd. De pedagogisch medewerkers maken afspraken met kinderen. Ze leggen de afspraak en het belang van de afspraak ook aan de kinderen uit (passend bij het niveau van het kind)

Hieronder volgen voorbeelden van afspraken waarmee we bijdragen aan de overdracht van normen en waarden. Deze omgangsvormen doen de pedagogisch medewerkers voor en ze vragen deze omgangsvormen ook van het kind als dit te verwachten is van het kind op basis van het ontwikkelingsniveau en op een manier die passend is bij hun niveau.

- we praten op een prettige manier tegen elkaar (we schreeuwen niet)
- we groeten elkaar bij binnenkomst en weggaan
- we noemen elkaar bij de naam
- we eten zoveel mogelijk gezamenlijk (uitgezonderd als dit niet in het schema van het kind past)
- we laten elkaar uitpraten.
- we hebben respect voor elkaar en proberen geen ruzie te maken
- we proberen problemen mondeling oplossen
- we wachten op ons beurt en dringen niet voor
- we delen met elkaar
- we helpen elkaar
- we zijn voorzichtig met het speelgoed van de opvang
- als we tegen elkaar praten dan kijken we elkaar in de ogen
- we luisteren naar de ideeën van een ander
- we accepteren de gevoelens van elkaar (een kind mag zich boos/verdrietig /teleurgesteld voelen)
we geven elkaar waardering ("dat heb je goed gedaan")
- iedereen mag zichzelf zijn, we accepteren elkaars verschillen
- we zijn zuinig op de natuur en gaan respectvol om met de natuur (bijvoorbeeld geen afval in de natuur, geen takken van bomen breken)

De pedagogisch medewerkers geven altijd het goede voorbeeld in de omgang met elkaar en de overdracht van de normen en waarden.

6.3 Het plaatsingsgesprek en de dagelijkse mondelinge communicatie

Gedurende het plaatsingsgesprek komen de wederzijdse waarden en normen aan bod. Ouders kunnen aangeven welke zaken zij van belang vinden en de pedagogisch medewerkers vertellen over de waarden en normen van de opvang. Daarnaast is er de communicatie bij het halen van de kinderen.

Het is voor ouders van belang aan het eind van de dag terug te horen hoe de dag voor hun kind is geweest: Hoe heeft het kind het gehad? Zijn er leuke voorvallen geweest?, Heeft het kind zich bezeerd? Hierbij worden elkaars waarden en normen weer gecheckt en besproken. Pedagogisch medewerkers moeten onderling dus goed communiceren om de overdracht van informatie over een kind goed te laten verlopen. Bij het ophalen van de kinderen is er niet altijd voldoende tijd om uitgebreid te praten.

Wij bieden ouders de gelegenheid om op een ander tijdstip een individueel gesprek over hun kind te hebben. Ook kan er vanuit de pedagogisch medewerker behoefte zijn de ouder(s) te spreken over hun kind. Soms gaan ouders daar, om uiteenlopende redenen, niet altijd of niet direct op in. Het is goed voor zowel pedagogisch medewerker als ouder (en uiteindelijk voor het kind) met elkaar in gesprek te blijven over een kind, om het kind te blijven volgen. Een belangrijk aspect is de manier waarop de pedagogisch medewerker zowel de ouders als de kinderen benadert, respect voor elkaars waarden en normen, voor elkaars "zijn" is belangrijk. Ouders communiceren op verschillende manieren over hun kind. Soms spelen ook verschillende waarden en normen een rol. Juist omdat het over hun kind gaat kan de boodschap nadrukkelijk, stellend, emotioneel of veroordelend overkomen. Van een pedagogisch medewerker mag verwacht worden dat zij hier professioneel mee omgaat. Dit doet zij op de volgende manier:

- Houd een professionele houding wanneer je in gesprek bent. Dit houdt in dat je je niet laat leiden door je eigen emoties, maar in het overzicht blijft.
- Als iets je emotioneel raakt, ga je bij jezelf ten rade waar dit gevoel vandaan komt.
- Blijf uit de aanval-verdedigingsfeer,
- Vermijd het be- of veroordelen,
- Vertrouw op je eigen deskundigheid.

Ouders kunnen naast de vaste dagdelen ook extra dagdelen aanvragen. Dit wordt alleen toegezegd als de beroepskracht-kindratio het toe laat dat het kind extra komt. Bij het plaatsen van een kind op een andere dag dan de vaste dag, wordt er ook gekeken of het kind aansluiting heeft in de groep en de pedagogisch medewerker kent.

Bijlage 1. Stageprocedure BSO

Omschrijving stappen	Datum uitgevoerd	Akkoord medewerker
<i>Oriëntatiefase (1-2) weken:</i>		
<i>De stagiaire is aanwezig vanaf het moment dat de medewerkers starten/komst van de kinderen en tot de ophaaltijd van de kinderen. Ze richt zich op de kinderen en het vertrouwd raken op de locatie/groep en met het dagritme.</i>		
* rondleiding gebouw/groepen		
* Gelezen: informatieboekje voor ouders		
* Uitleg gekregen over dagtaken en dagritme		
• * Uitleg gekregen over schoonmaaktaken		
• * Gelezen: huisregels		
• * Uitleg gekregen over klaarzetten spullen eetmomenten		
• * telefoonnummers gekregen, uitleg wie bellen bij ziekte		
•		
<i>Eerste periode:</i>		
<i>De stagiaire is nu ook aanwezig tijdens het haalmoment. Ze stelt zich aan de ouders voor. Ze brengt verdieping in het contact met de kinderen. Ze doet mee in de huishoudelijke taken. Afhankelijk van de leerdoelen en kennis en ervaring van de stagiaire worden bepaalde taken sneller of minder snel geïntroduceerd. Dit is ter beoordeling van de stagebegeleider.</i>		
* Gelezen pedagogisch werkplan		
* Gelezen noodplan		
* Zet zelfstandig spullen klaar voor eetmomenten		
* Helpt jong kind op de wc onder begeleiding		
* Helpt jong kind op de wc, zelfstandig		
* Begeleidt een kind individueel tijdens spel		
* Begeleidt een klein groepje kinderen tijdens samenspel		
* Gaat met een Pm'er mee kinderen van school halen		
* Begeleidt kinderen in een conflictsituatie, onder begeleiding		

<i>Tweede periode</i>		
* Uitleg gekregen over schrijven digitaal schriftje		
* Schrijft een proefstukje in een mapje		
* Schrijft een stukje in het mapje en laat dit lezen		
* Mag zelfstandig in mapjes schrijven per:		
* Bedenkt een activiteit (klein groepje) en voert die uit.		
* Bedenkt een groepsactiviteit en voert die uit		
* Bewaakt dat alle kinderen voldoende individuele aandacht krijgen		
* Begeleidt kinderen in een conflictsituatie, zelfstandig		
* Leest de overige beleidsdocumenten en protocollen		
* Vult een observatieformulier in, onder begeleiding		
* Is aanwezig bij een teamvergadering		
* Doet samen met een PM'er een oudergesprek		

Bijlage 2 Protocol Opvallend gedrag

Er zijn verschillende vormen van opvallend gedrag mogelijk:

Gedragsproblemen

Bepaalde gedragsuitingen zoals agressie, angst en drift zijn bij sommige kinderen vaker dan normaal aanwezig. Soms gaat dit gepaard met problemen in het leggen van contacten met andere kinderen en volwassenen. Dergelijk gedrag leidt meestal tot problemen bij het kind zelf en in de relatie die het kind met de omgeving heeft. Ook is het mogelijk dat een kind juist heel teruggetrokken is, nauwelijks opvalt in de groep en moeilijk contact maakt met de andere kinderen en de pedagogisch medewerkers. Als bovenstaande veelvuldig voorkomt, spreken we van opvallend gedrag.

Ontwikkelingsproblemen

Ieder kind ontwikkelt zich in zijn eigen tempo. Het ene kind ontwikkelt zich in een bepaalde periode op een specifiek ontwikkelingsgebied meer dan de ander.

De één kan bijvoorbeeld sneller lopen, de ander sneller praten. Op een bepaalde leeftijd hebben de meeste kinderen een aantal vaardigheden ontwikkeld. Aan de hand daarvan is een gemiddelde vastgesteld. Er zijn kinderen die boven het gemiddelde zitten, andere zitten er net onder.

Wanneer een kind zich merkbaar langzamer ontwikkelt dan voor zijn leeftijd gebruikelijk is, kan het zijn dat er een probleem is met zijn ontwikkeling.

Aangeboren beperking

Er kan ook sprake zijn van een aangeboren beperking. Denk bv. aan: contactstoornissen, een lichamelijke beperking of een afwijking aan het gehoor of gezichtsvermogen. Een kind kan daardoor ook opvallend gedrag vertonen.

Welke stappen dien je te nemen wanneer je opvallend gedrag bij een kind signaleert?

Signaleren

Signaleren betekent dat je opmerkzaam bent op iets dat opvalt bij kinderen. Je vraagt je af of het iets is om je zorgen over te maken. Het is belangrijk dat je niet te lang blijft rondlopen met vragen en twijfels. Als problemen tijdig herkend worden, is de kans op verergering kleiner. Door in een vroeg stadium signalen te herkennen als een stoornis of risico voor de ontwikkeling, kunnen pedagogisch medewerkers een bijdrage leveren aan vroegtijdige onderkenning. Als er gegronde redenen zijn om te vermoeden dat er sprake is van kindermishandeling en/of verwaarlozing treedt onmiddellijk het protocol kindermishandeling in werking.

Als pedagogisch medewerker dien je je zorgen en twijfels zo snel mogelijk te delen met je naaste collega('s) en betreffende leidinggevende.

Verhelderen

Om te besluiten of er iets gedaan moet worden, is het belangrijk om eerst meer duidelijkheid te krijgen over het signaal. Dit doe je door het kind eerst te observeren. Hiervoor gebruik je in dit geval het observatieformulier 'signaleren van mogelijke ontwikkelingsproblemen'.

Dit evalueer je met je naaste collega en betreffende leidinggevende. Na het invullen en intern bespreken van het observatieformulier, moet er een afweging worden gemaakt, of het probleem daadwerkelijk zorgwekkend is en welke stappen er te nemen zijn. Vanaf het moment dat er stappen genomen worden is er sprake van dossiervorming. Dit dossier wordt opgeborgen in een afgesloten kast op het kantoor.

Vervolg stappen

Gesprek ouders

Het probleem hoeft nog niet helder te zijn als ouders er in worden betrokken. Juist in een zo vroeg mogelijk stadium is het goed de zorgen die er rondom een kind zijn met hen te delen. De mentor maakt daartoe binnen twee weken een afspraak met de ouders. Indien nodig kan de leidinggevende hierbij aanwezig zijn. De wijze waarop het probleem bespreekbaar wordt is van essentieel belang.

Een dergelijk gesprek moet gevoerd worden in de sfeer van 'ik maak me zorgen', ik zag dat.....teruggetrokken is of dat.....erg veel conflicten heeft, etc.

Belangrijk punt hierbij is om aan de ouders te vragen of zij dezelfde ervaring hebben. Op deze manier bied je ouders een handreiking om erover te praten en wordt er een ingang gezocht om het probleem bespreekbaar te maken, zonder dat de ouders zich gelijk veroordeeld hoeven te voelen

Samenvattend moeten in een gesprek met de ouders de volgende punten naar voren komen:

- De ouders wordt verteld wat is opgevallen. Zorg voor feitelijke informatie.
- Er wordt aan de ouders gevraagd of zij dit ook opgemerkt hebben.
- De pedagogisch medewerker geeft aan welke zorgen zij en het team hebben.
- Er wordt aan de ouders gevraagd of zij die zorg delen.
- Er wordt gevraagd hoe ouders in dat geval met het bepaalde gedrag omgaan.

Als ouders zich herkennen in het opvallende gedrag, kun je samen met ouders een plan van aanpak maken. Hierin wordt beschreven hoe ouders thuis met dit gedrag om gaan, wat zou eventueel kunnen helpen. En hoe kunnen we op de groep het beste hier mee om gaan, vraag om handvaten.

Je spreekt hierbij met ouders af dat je de komende (maximaal) 4 weken, het kind blijft observeren. Hierna wordt een vervolgspraak met ouders ingepland. De tijd van observeren is afhankelijk van de omvang van het probleem en de frequentie waarop het kind bij Toya's Toetties is.

In het vervolgsprek evalueer je hoe het de afgelopen periode is gegaan. Je bespreekt of we op deze manier verder kunnen of dat er nog aanpassingen in het plan van aanpak nodig zijn. Het kan ook zo zijn dat er toch hulp van derden geadviseerd wordt.

Let op! Wij hebben als opvang een adviserende rol, wij hoeven de eventuele problematiek niet op te lossen en kunnen/ mogen geen diagnoses stellen. Hiervoor adviseren wij ouders om hulp van derden in te schakelen.

Observeren

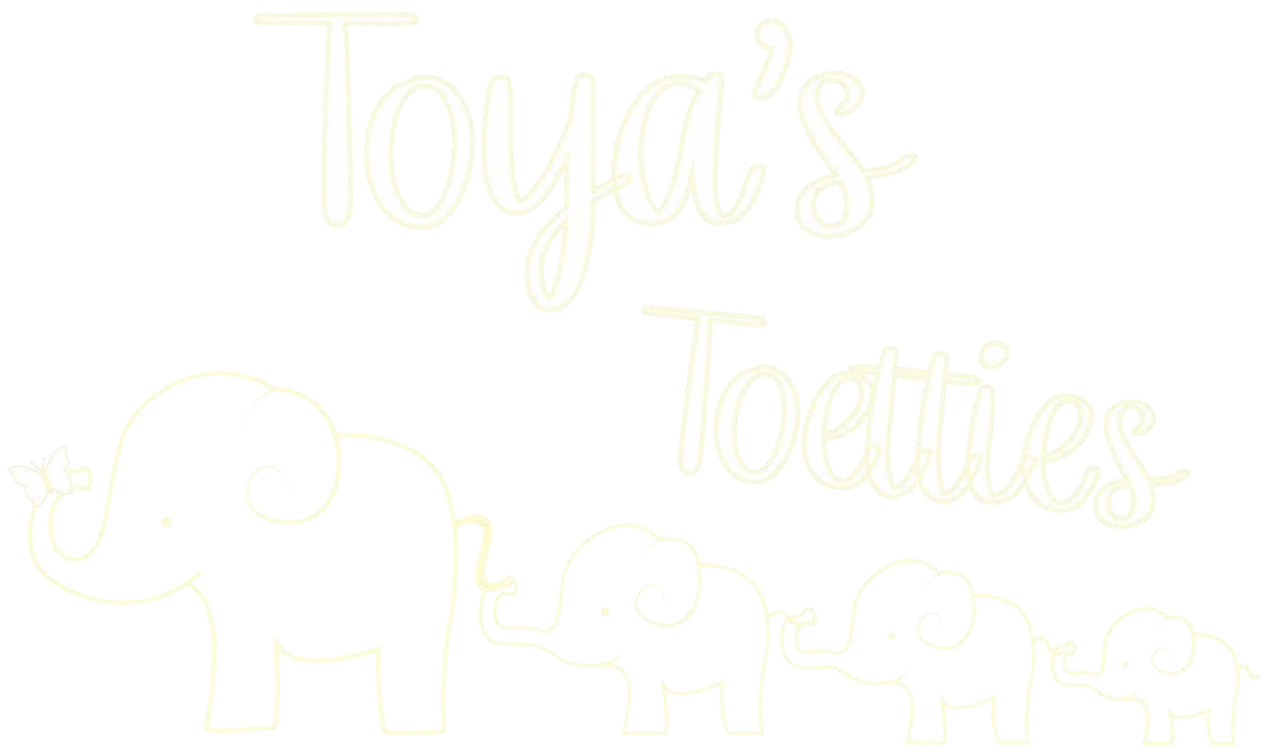
Observeren is kijken en/of luisteren, waarbij dat wat gezien wordt, geregistreerd wordt. Het verschil met kijken en luisteren in het dagelijkse doen en laten ligt in het feit dat er zoveel mogelijk objectief gekeken wordt. Tijdens het kijken worden er geen conclusies getrokken en oordelen geveld. Het interpreteren van gevoelens, zoals medelijden, boosheid, geamuseerd zijn dienen zoveel mogelijk voorkomen te worden. Ook het registreren moet zo objectief mogelijk gebeuren. Het observeren gebeurt door de mentor.

Plan van aanpak

Het is noodzakelijk het plan van aanpak te bespreken in het team en met de leidinggevende. Ieder lid van het team moet weten wat erin staat en wat er aan de ouders wordt voorgelegd. Het is van belang dat ieder teamlid zich ook aan de afspraken houdt die erin staan, zodat er voor het

kind en optimale situatie ontstaat om het gedrag te veranderen. Denk ook om de overdracht naar invallers en stagiaires toe.

Spreek met elkaar de evaluatiemomenten af, waarin er als team wordt gekeken of er verbetering optreedt en of de gemaakte afspraken eventueel aangepast moeten worden. Als er een plan van aanpak is ontwikkeld om een bepaald probleem aan te pakken, maar dit blijkt onvoldoende te werken, dan kan er bij problemen waarop dit van toepassing is besloten worden om over te gaan tot beëindiging van de plaatsing

Bijlage 4 Uitstapjes & Vervoersprotocol Toya's Toetties

Voorafgaand aan een uitje wordt gecontroleerd of ouders toestemming hebben gegeven aan Toya's Toetties om het kind te vervoeren. Als ouders hebben getekend voor het maken van uitstapjes gaan ouders akkoord met alle uitstapjes die gemaakt worden met het Kinderdagverblijf en met de BSO. We vinden het wel verantwoord als we grote uitstapjes maken buiten Oost-souburg, dit extra laten weten aan de ouders op de dag dat het uitstapje gaat plaats vinden, via KOVNET.

Alle uitstapjes die wij maken sluiten aan bij de leeftijd van het kind of het thema die wij op dat moment hebben.

Pedagogisch medewerkers geven het goede voorbeeld met betrekking tot de verkeersregels. Kinderen en pedagogisch medewerkers dragen allemaal een herkenbaar hesje zodra ze buiten de locatie gaan. Ook buiten de locatie hanteren wij het kind-ratio. Met oversteken regelt de volwassenen het verkeer en steken we rustig over.

Afhankelijk wat het uitje is, zijn een extra paar ogen altijd handig en logisch. Een uitje met meer dan 3 kinderen gaat er altijd iemand extra mee. Dat kan een stagiaire zijn, of een opa en oma van de kinderen, maar ook een pedagogisch medewerker of vrijwilliger.

Als er een kind vermist wordt, start de protocol vermissing.

Mochten er nog collega's op de locatie zijn laten we aan elkaar weten dat we de locatie verlaten en op welk nummer we bereikbaar zijn. Op de groepstelefoon staat de app van KOVnet, met alle nummers van de ouders en presentlijst van de kinderen.

Wat nemen we mee?

- EHBO tas
- Wandelketting
- Groepstelefoon
- Verschoon-verzorgingspullen
- Indien neemt de pm-er eten en drinken mee

Auto

De pedagogisch medewerker maakt gebruik van het vervoer van Toya's Toetties. Wanneer er geen auto van Toya's Toetties beschikbaar is gebruikt de pedagogisch medewerker de eigen auto.

De pedagogisch medewerker mag alleen haar eigen auto gebruiken als er een inzittende verzekering is.

- Bij een uitje worden de ouders gevraagd hun eigen autostoeltje of verhoger achter te laten op. Zo weten we zeker dat het stoeltje past bij de lengte en het gewicht van het kind, ook hebben wij eigen stoeltjes, die passend zijn bij lengte en gewicht, die kunnen ook gebruikt worden.
- Alle kinderen gebruiken een autostoeltje of stoelverhoger, passend bij hun lengte en gewicht.
- Alle kinderen en volwassenen dragen een gordel.
- Op een zitplaats met een airbag ervoor mogen kinderen niet worden vervoerd in een (baby) autostoeltje dat tegen de rijrichting in is geplaatst
- De autostoeltjes en zittingverhogers moeten goedgekeurd zijn volgens ECE-reglement 44/03 (of hoger: 44/04). Dit is te zien aan een keuringslabel of -sticker. Voor een goede werking moet het autostoeltje of de zittingverhoger op de juiste manier zijn vastgezet
- Kinderen mogen zowel voorin als achterin de auto worden vervoerd. Dit maakt voor de veiligheid weinig verschil.
- Als op de achterbank al twee autostoeltjes of zittingverhogers in gebruik zijn, is er vaak geen plaats meer voor een derde. In zo'n geval mag een kind vanaf 3 jaar op de

overgebleven zitplaats de gordel gebruiken. Zet in dit geval altijd het grootste kind in het midden zonder verhoger.

- Het is verboden om het schuin lopende deel van de gordel onder de arm of achter het lichaam langs te leiden. De gordel is niet ontworpen om zo te worden gebruikt en werkt dan ook niet goed. Als de gordel over de hals loopt in plaats van over de schouder, gebruik dan een goedgekeurde zitverhoger

Bolderkar

Toya's Toetties maakt gebruik van een bolderkar.

- Er zitten geen scherpe en beknellende onderdelen of openingen waar vingers e.d. in verstrikt kunnen raken
- Er kunnen geen kinderen uitvallen want er zit bij 1 bolderkar een dakje op. Bij de andere bolderkar zitten ze allemaal vast.
- Kinderen mogen niet staan in de bolderkar en wij laten ze nooit alleen.
- De wielen staan recht, de kar loopt soepel en schaaft of kantelt niet.
- Er is een mogelijkheid om de kinderen vast te zetten met een gordel waar de kinderen in worden vast gemaakt.
- Voor kleine kinderen hebben wij zitjes voor in de bolderkar zodat ze goed ondersteund kunnen zitten.
- De baby's vervoeren wij in de bolderkar een speciale babyschaal met gordel

Vervoer van en naar de BSO

Als de kinderen van de BSO naar school lopen vallen de kinderen nog onder de verantwoordelijkheid van Toya's Toetties. Wij zorgen dat de kinderen netjes worden afgezet op het schoolplein onder toezicht van de leraren.

Vanaf het moment dat de kinderen uit school komen, vallen de kinderen die naar de buitenschoolse opvang gaan onder de verantwoordelijkheid van Toya's Toetties. De bso zal vanaf dat moment 'verantwoorde kinderopvang' bieden. De kinderen worden uit school gehaald met de , bolderkar , lopend of in sommige gevallen met de auto zoals hierboven staat beschreven.

Bij een bezoek aan dieren geldt voor KDV en BSO:

- Kinderboerderijen worden alleen bezocht na overleg met ouders i.v.m. allergieën. -Er gaat voldoende begeleiding mee en ook wordt hierbij een beroep op de -ouders gedaan als extra hulp.
- Van te voren wordt er bij ouders nagegaan of er allergieën zijn, en of kinderen bang zijn voor dieren.
- De pedagogisch medewerkers houden toezicht op de kinderen bij aanwezigheid van dieren.
- Wanneer er dieren worden gevoerd let de pedagogisch medewerker extra goed op en is extra voorzichtig.
- Na aanraking met dieren worden de handen gewassen.